

Ikääntyneiden hyvinvointi ja osallisuus tulevaisuuden Suomessa

Johdanto

Suomen väestön ikääntyminen on huipussaan seuraavien vuosikymmenten aikana. Tulevien vuosikymmenten keskeiset piirteet voidaan tiivistää nykyisten ennusteiden mukaan syntyvyyden laskuun, työikäisten määrän vähenemiseen ja samanaikaisesti tapahtuvaan eliniänodotteen pitenemiseen.

Erityisesti yli 90-vuotiaiden määrän odotetaan kasvavan merkittävästi seuraavina vuosikymmeninä. Tämä haastaa yhteiskuntaa miettimään elämän pituuden suhdetta vanhojen ihmisten hyvinvointiin ja palvelutarpeeseen. Olennaista keskimääräisen eliniän kasvaessa on elämänlaatu, johon vaikuttavat monet hyvinvointitekijät.

Hyvinvointia on määritelty lukuisilla tavoilla, mutta tyypillisesti sen katsotaan koostuvan terveydestä, taloudellisesta hyvinvoinnista ja yksilön kokemasta elämänlaadusta. Fyysisen ja psyykkisen terveyden sekä toimeentulon lisäksi hyvinvointiin vaikuttavat mahdollisuudet toimia, oppia, liikkua ja harrastaa. Hyvinvointiin liittyvät myös sosiaaliset suhteet ja verkostot, joissa voimme toteuttaa itseämme ja vaikuttaa sekä omiin että yhteisiin asioihin. Osallisuutta vahvistamalla voidaan vähentää eriarvoisuutta sekä yksinäisyyden ja syrjäytymisen kokemuksia.

Seuraavissa skenaarioissa tarkastelen mahdollisia tulevaisuuksia ikääntyneiden henkilöiden hyvinvoinnin ja osallisuuden näkökulmista. Tilanteeseen johtaneita muita yhteiskunnallisia tekijöitä ja tapahtumaketjuja en avaa skenaarioissa tarkemmin. Hyödynnän skenaarioissani soveltuvien osien Miina Sillanpään Säätiön strategiatyössä vuoden 2020 alussa tehtyä PESTE-analyysia.

Tarkastelen skenaarioissa mahdollisia tulevaisuuden maailmoja erityisesti toimintakyvyn ja terveyden, asumisen sekä hyvinvointia ja osallisuutta tukevien palvelujen näkökulmista. 40 vuoden tulevaisuuspolulla pysähdytään ensin vuoteen 2040. Kaikissa skenaarioissa on oletettu teknologian kehittymisen jatkuvan nopeana ja ilmastonmuutoksen vaikuttavan päätöksenteossa ja ympäristösämme seuraavina vuosikymmeninä. Sivuan skenaarioissa myös yhteiskunnassa vallitsevaa asenneilmapiiriä, jolla voi olla merkittävää vaikutusta sekä päätöksentekoon että ikääntyneiden kokemaan hyvinvointiin ja osallisuuteen.

Kolme skenaariota ikääntyneiden tulevaisuudesta

Näkymätön vanhuus

Näkymätön vanhuus on dystopia-skenaario, joka kuvaa mahdollista maailmaa, jossa asenteet ja toimenpiteet johtavat vanhojen ihmisten syrjintään. Työikäisten vähenevä ja vanhusten kasvava määrä saa aikaan voimakasta priorisointia ja pahimmillaan aktivismia, johon liittyy vanhusvihaa. Tällaisessa yhteiskunnassa kukaan ei halua vanheta, joten nuoruudesta ja nuorekkuudesta tulee tavoiteltava olotila.

2040

Suomi on Euroopan periferiaa, sillä aivovuoto on vienyt muutenkin työvoimapulasta kärsivästä maastamme runsaasti koulutettua väestöä ulkomaille. Ikääntyneet jatkavat työelämässä niin pitkään kuin mahdollista, sillä eläkkeelle jääminen tarkoittaa toisen luokan kansalaisuutta moniin prioriteettijärjestelmiin perustuvien palvelujen saamisessa. Jos samanaikaisesti on kiireellistä palvelutarvetta työikäiselle ja vanhukselle, priorisoidaan aina työikäisen henkilön tarvitsemat palvelut. Vanhuus nähdään yhteiskunnallisena ongelmana, eikä osallisuudesta enää edes keskustella.

Vuosien ajan jatkunut eriarvoistuminen näkyy monin tavoin ikääntyneiden elämässä. Julkisia vanhushpalveluja on tarjolla vain rajoitetusti. Ympäri vuorokautista hoivaa on ajettu alas työvoimapulan vuoksi. Varakkaimmat vanhuksat ovat hakeutuneet iäkkäille suunniteltuihin monipuolisia palveluja tarjoaviin erillisiin resortteihin.

Omissa kodeissaan asuvista ikääntyneistä parhaimmassa tilanteessa ovat ne, joilla on puoliso tai muuta perhettä, jotka pystyvät auttamaan hoidossa ja arjessa selviytymisessä. Yli 80-vuotiaiden määrä kasvaa koko ajan ja samoin kasvaa heidän palvelutarpeensa. Muistisairauksiin on yritetty kehittää sekä taudin estävää että pysäyttävää lääkettä, mutta toistaiseksi tuloksetta. 2030-luvun taitteessa hyväksyttiin eutanasia ja suurin osa vanhuksista onkin tehnyt hoitotahdon, johon sisältyy eutanasiamahdollisuus muistisairauden tai muun etenevän sairauden iskiessä.

Suurella osalla vanhuksista on ollut vaikeuksia pysyä teknologian kehityksen vauhdissa. He ovat taidoiltaan väliinputoajia digitalisaatioon perustuvissa palvelurakenteissa.

Viime vuosina vanhusvastaisuus ja kielteiset asenteet vanhuksia kohtaan ovat entisestään voimistuneet. Ilmastomuutoksen hillintä ei ole onnistunut ja uudet kansalaisliikkeet kyseenalaistavat luonnonvarojen säästelemättä menneinä vuosikymmeninä käyttäneiden vanhojen ihmisten oikeuden lisäpalveluihin.

2060

Viimeiset 20 vuotta on nuoruutta ihannoiva asenneilmapiiri voimistunut huomattavasti, eikä vanhenemisen näkyminen sovi siihen. Yritysten mielenkiinto on siirtynyt nuoruuden, tehokkuuden ja kestävyyden säilyttämiseen liittyvään lupaavaan liiketoimintaan. 50-luvulla kehitettyjen hoitojen avulla ikääntymistä voidaankin nyt hidastaa merkittävästi. Hoidot on kuitenkin annettava nuoruudessa, joten tämän päivän ikääntyneille siitä ei ole apua. Kovien asenteiden ja nuoruuden tavoittelun aika on raskasta ikääntyneille, sillä samanaikaisesti heidän mahdollisuuksiaan saada palveluja arvioidaan monella tavalla. Koska ilmastomuutoksen hillinnässä on epäonnistuttu, keskeisin mittari on elinikäinen hiilijalanjälki.

Vanhuutta lähenevä milleniaali-sukupolvi on huolissaan. Vaikka milleniaalit ovat tiedostaneet ilmastomuutoksen ja luonnonvarojen ylikäyttämisen riskit, he tietävät olevansa sitä sukupolvea, joka on nuoruudessaan matkustanut ja kuluttanut enemmän kuin mikään aiempi sukupolvi. Palvelujen käytön hiilijalanjälkeä mitataan erikseen. "Olet käyttänyt elinajanodotteesi mukaisen palvelukokonaisuuden" on viesti, jota kukaan ei halua kotinsa viestiseinälle, mutta jonka yhä useampi ikääntynyt henkilö saa. Tämän jälkeen palvelukokonaisuuteen on mahdollista ostaa rajoitetusti lisää arvoa omalla rahalla tai yhteiskuntaa hyödyttävällä työllä. Jos ikääntyneellä henkilöllä ei ole varojen puutteen tai sairauden vuoksi siihen mahdollisuutta, hänet toimitetaan muusta yhteiskunnasta eristettyyn vanhussiirtolaan, joita on perustettu autioituneisiin resortteihin ja vuosituhannen alussa rakennettuihin entisiin hoivakoteihin.

Ilmastomuutoksen aiheuttamat seuraukset ovat läsnä monella tavalla jokapäiväisessä elämässä. Vanhussiirtoloihin tuotetaan yhteiskunnan tuella vain pelkistetyt terveydenhuollon palvelut. Koska energiaa säästetään, yhteydenpito siirtoloiden ulkopuolelle on hyvin rajoitettua. Myös ravitsemus on tiukan valvonnan alaisena.

Kun elinikään sidottu palvelukokonaisuus on käytetty, palvelut ja uudet tavarat minimoidaan jokaiselta vain välttämättömiin. Vanhussiirtoloissa peruselintarvikkeita ja niiden korvikkeita on saatavilla kontrolloidusti. Moneen kertaan leikatut ja korkeasti verotetut eläkkeet ovat riittämättömiä, joten vanhojen ihmisten elämä perustuu pitkälti vaihtotalouteen. Ylimääräinen huopa voidaan vaihtaa naapurin proteiiniannokseen ja tulostettu leipä yhteiseen keskustelutuokioon. Perheellisten henkilöiden lapsilla on siirtoloissa vierailuajat, mutta lapsettomuus on yleistä, koska syntyvyys laskee huomattavasti. Ikääntyneiden ihmisten mielenterveysongelmat ja yksinäisyys ovat yleisiä. Vanhussiirtoloiden koko ajan kasvavat itsemurhaluvut ja hoidon puutteesta aiheutuvat kuolemat eivät enää ylitä uutiskynnystä. Keskimääräinen elinikä onkin alkanut viime vuosien aikana laskea.

Vireä vanhuus

Vireä vanhuus kuvaa tulevaisuutta, jossa yhteiskunnallisilla päätöksillä on voitu vaikuttaa ikääntyvien ihmisten toimintakykyyn ja terveyteen. Hyvinvointi ja osallisuus ovat lisääntyneet ja ikääntyneet ovat aktiivisia toimijoita yhteiskunnassa.

2040

20-luvun puolivälistä lähtien Suomessa on tehty laaja-alaista tutkimus- ja kehittämistoimintaa, jolla on saatu aikaan kustannustehokkaita ja vaikuttavia palveluja ikääntyneille. Tämän mahdollisti koronapandemiaa seurannut hyvä taloustilanne. Ratkaiseva merkitys oli sillä, että 20-luvun soteuudistuksessa ryhdyttiin panostamaan ennalta ehkäiseviin palveluihin ja luotiin kannusteet hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä onnistumiselle ikääntyvien toimintakyvyn ylläpitämisessä. Toimiva yhteistyö julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kesken on ollut avainasemassa tuloksiin pääsemisessä.

Ikääntyneet suomalaiset osallistuvat monipuolisesti yhteiskunnan toimintaan. Erilaiset aktiiviosuuskunnat ovat suosittuja eläkeläisten keskuudessa, sillä niiden jäsenet voivat olla mukana työelämässä osa-aikaisesti tai keikkaluonteisesti. Osuuskunnat järjestävät myös koulutusta sekä monenlaista terveyttä ja hyvinvointia edistävää virtuaalista ja lähitoimintaa, joilla tavoitellaan kokonaisvaltaisesti mielen, kehon ja aivojen hyvinvointia. Jos palkkatyö ei vireää senioria kiinnosta, on tarjolla monimuotoista vapaaehtoisverkostojen toimintaa.

TKI-alustat ovat jo kauan osallistaneet ikääntyviä kansalaisia vanhuuden asumisen ja palvelujen kehittämiseen. Suurin osa ikääntyvistä ihmisistä asuu omissa kodeissaan tutussa ympäristössä elämänsä loppuun asti. Senioritaloista on luovuttu, koska nykyiset yli 70-vuotiaat haluavat asua muun väestön keskellä ja osallistua oman yhteisönsä toimintaan ja päätöksentekoon. Iäkkäät ovatkin aktiivisia jäseniä lähiyhteisöparlamenteissa. Koska robotiikka ja tekoäly ovat keskeinen osa perusarkea, koetaan perhe ja muut läheiset ihmissuhteet hyvin arvokkaiksi. Tavallista onkin, että samassa lähiyhteisössä asuu monen sukupolven väkeä.

Digitalisaatio, terveysteknologia ja tekoäly ovat mahdollistaneet ja helpottaneet monipuolisten räätälöityjen palvelujen järjestämisen ikääntyneille. Kotibotit auttavat arjen askareissa, asioiden hoitamisessa ja terveydentilan seurannassa. Kasvokkaiset kohtaamiset tapahtuvat ilmastollisista syistä enimmäkseen omassa elinpiirissä korttelikahviloissa ja oman kotitalon yhteisötiloissa. Virtuaalisista tavarataloista on mahdollista tilata monenlaista ajanvietettä, kuten virtuaalimatkoja, etäliikuntaa ja -kulttuuria.

Muistisairaudesta on tullut yksi krooninen sairaus muiden joukossa, sillä 30-luvun alussa käyttöön otetulla lääkityksellä on mahdollista jopa pysäyttää taudin eteneminen. Osa muistisairaista tarvitsee kuitenkin elämän loppuvaiheessa ympärivuorokautista palvelua. Jos omaisapua ei ole saatavilla, muistisairaiden on mahdollista hakeutua yhteiskunnan tuella kodikkaisiin yhteisökoteihin ja yksilöllisiin perhekoteihin. Perushoitotyö tapahtuu suurelta osin teknologian välityksellä, mutta

ihmistyövoimaa, kuten arkiuuttajia ja muisteluvalmentajia, käytetään muistisairaiden elämänlaadun turvaamisessa.

Tutkimustulokset osoittavat, että yksinäisyys on vähentynyt, ikääntyneiden tyytyväisyys omaan elämään on lisääntynyt ja ikääntyneet ovat terveempiä entistä pidempään.

2060

Vuosikymmeniä jatkuneella tavoitteellisella toiminnalla saatu tulos näkyy milleniaali-sukupolven vanhemmissa, joista suuri osa saavuttaa 90-vuoden iän ja entistä useampi elää yli 100-vuotiaaksi. 50-luvulla on saatu tuloksia erityisesti kaikkein vanhimpien aktiivisen elämäntavan ja osallisuuden jatkumisesta elämän loppuajankohdiin asti.

Viime vuosikymmeninä on tehty suuria loikkia digitalisaation ja teknologian käyttöönotossa sekä lääkkeiden ja hoitomenetelmien kehittämisessä. Ikääntyneimmät ihmiset hankkivat robotteja ystäväseuraksi ja palvelutehtäviin. Muistisairaudet ovat lähes kadonneet maailmasta ja yhä useampi elää pitkään tervettä vanhuutta. Sen sijaan ilmastonmuutoksen hillinnässä ei olla onnistuttu riittävästi, joten Suomessakin hoitoa tarvitaan sellaisiin sairauksiin, joita aiemmin ei täällä ollut. Malaria ja denguekuume ovat yleisiä kuolinsyitä vanhuksilla.

Väestö on keskittynyt tiiviisti suurimpiin kaupunkeihin. Älykotimoduulit muuntuvat elämäntilanteen mukaan ja niihin voi lisätä tarvittavat terveys- ja hyvinvointipalvelut. Ongelmia aiheuttaa ilmastonmuutos, jonka vaikutuksesta rankkasateet, myrskyt ja kesähelteet voivat sulkea ikääntyneet ihmiset viikoiksi sisätiloihin. Kotien virtuaaliset luontoseinät vuodenajan vaihteluineen ja niihin liittyvine tuoksuineen ovat kuitenkin hyvin aidontuntuksia ja mahdollistavat kokemuksia luonnossa liikkumisesta. Virtuaalimaailmat, kuten luontoelämykset ja matkat, onkin räätälöity yksilöllisesti niin, että niihin on samalla suunniteltu henkilökohtainen mielen, kehon ja aivojen hyvinvointi- ja terveysohjelma. Liikkuminen on mahdollista elämän loppuun asti, sillä älyvaatteet mahdollistavat liikuntakyvyn heikentyessä kävelyn, portaiden käyttämisen ja jumppahetket kullekin sovitettun ohjelman mukaisesti. Yhteiskunnan pitkäjänteinen tuki TKI-toiminnalle on tuottanut tuloksia.

Milleniaalit odottavat vanhuuttaan rauhallisin mielin. Teknologia tarjoaa runsaasti mahdollisuuksia reaaliaikaiseen yhteydenpitoon ja virtuaalisiin tapaamisiin muiden ihmisten kanssa, joten yksinäisyys ei ole enää monimuotoiseen vuorovaikutukseen tottuneille milleniaaleille yhtä suuri ongelma kuin aiemmille sukupolville. Tämän päivän Suomessa voi ikääntyä osana toimivaa yhteiskuntaa, jolle voi antaa panoksensa työelämässä haluamassaan laajuudessa, vaihtotaloudessa tai vapaaehtoistoiminnassa. Vanhoja ihmisiä on paljon, mutta heitä ei kohdella yhtenä ryhmänä, vaan he liittyvät yhteiskunnassa oman osaamisensa, harrastustensa ja kiinnostuksen kohteidensa perusteella osaksi eri ikäisistä koostuvia ryhmiä ja yhteisöjä.

Luonnollinen vanhuus

Luonnollinen vanhuus -skenaariossa kohdataan tulevaisuus, johon ilmastokriisi ja pandemiat vaikuttavat niin, että ne muuttavat ennakoitua tulevaisuutta. Väestö ei keskitykään kaupunkeihin, vaan hajautuu ympäri maata. Luonto, paikallisuus ja läheisyhteisöt nousevat arvoon.

2040

Suomi toipuu jo toisesta pandemiakriisistä. Vaikka 20-luvun koronasta opittiin paljon, yllätti 30-luvun alussa uusi pandemia vähitellen entisiin elintapoihinsa ja kulutustottumuksiinsa palanneen väestön. Toisen pandemian jälkeen entiseen ei enää ollut paluuta. Suomessa lähdettiin luomaan rakenteita, joilla on vahvistettu paikallisuutta ja omavaraisuutta. Pandemian lisäksi tähän vaikutti

ilmastokriisi. 30-luvun pandemiaolosuhteissa tavoitteena ollut hiilineutraalius jäi saavuttamatta vuosikymmenen puolivälissä, mutta nyt siihen panostetaan kaikin tavoin.

Samanmielisten kansalaisliikkeet ovat jakaneet väestöä heimoihin. Suurta suosiota nauttii ekoheimo, joka arvostaa luontoa ja korostaa luonnonmukaista elämää. Mielen hyvinvointi ja kiireetön maalla vietetty elämä viehättää paitsi toimintakykyisiä eläkeläisiä myös nuorempia ikäpolvia. Vakiutuinen asuminen maaseudulla on yleistynyt viime vuosina. Teknologia mahdollistaa paikasta riippumattoman työnteon, yhteydet oman yhteisön ulkopuolelle ja osallisuuden yhteiskunnan toimintaan. Ympäristöystävällinen maanviljely ja paikallinen pienyritystoiminta kiinnostavat seniori-ikäisiä ja heidän aikuisia lapsiaan. Ihmiset toteuttavat haaveitaan mahdollisimman omavaraisesta elämästä monen sukupolven kesken. Luonnon hyvinvointivaikutuksista kansalaisilla on runsaasti tutkittua tietoa.

Omien vanhempien hoitamisesta on tullut yhteiskunnassa arvostettua. Tähän on vaikuttanut se, että vanhusten hoidon maine on moneen kertaan ryvettynyt parin viime vuosikymmenen aikana ja yhä useampi toivoo voivansa hoitaa vanhempansa itse. Maaseudulle siirtyneet hankkivatkin usean sukupolven koteja, joissa on asunto myös isovanhemmille tai perhehoitoon otetulle vanhukselle. Tärkeänä pidetään lasten ja vanhojen ihmisten vuorovaikutusta perinteiden ja taitojen siirtämiseksi uusille sukupolville. Metsässä liikkuminen, marjastaminen ja sienestäminen pitävät yllä fyysistä kuntoa, edistävät terveyttä ja hyvinvointia sekä tuottavat ravintoa suoraan luonnosta. Vaihto- ja kiertotalous sekä lomien ja muun vapaa-ajan viettäminen lähiympäristössä kävellen ja pyöräillen ovat peruspiirteitä koko ajan yleistyvässä elämäntavassa. Arvomaailma muodostuu ihmisten ja luonnon kunnioittamisesta, toinen toistensa auttamisesta ja laadukkaasta elämästä.

Ikääntyminen nähdään luonnollisena elämän kiertokulussa. Elämän pituus ei ole tärkeintä, vaan itselle hyvinvointia tuovan elämän jatkuminen myös vanhuudessa. Juuri julkaistussa tutkimuksessa 75-vuotiaiden fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn on todettu parantuneen ja suurimman osan iäkkäistä olevan tyytyväisiä elämäänsä. Maalla asuminen on lisännyt aktiivista liikunnasta luonnossa ja vaikuttanut ympäristöystävällisen, terveellisen ravinnon saantiin. Elämä monisukupolisesti läheisten kanssa on vähentänyt yksinäisyyttä ja lisännyt turvallisuutta. Hyvien tulojen vuoksi yhteiskunnassa jatketaan luonnon hyvinvointivaikutusten ulottamista yhä useamman ikääntyvän saataville.

2060

Viimeisen vuosikymmenen aikana eri puolille Suomea on syntynyt ympäristöystävällisiä ekokylä, joita ympäröivät parantavat metsät ja nykyaikaiset ilmastoa säästävät viljelykset. Luonnonmukaista elämää elävästä väestöstä on tullut Suomen suurin heimo. Kaupungeissakin lisätään koko ajan mahdollisuuksia luontokokemuksiin lisäämällä monipuolisista toimintaa ja rentoutumista tarjoavia viheralueita sekä virtuaaliretkiä luontoon. Ikääntyvät hakeutuvat kuitenkin mielellään maaseudulle, koska ekoheimon arvoissa ikääntyneillä ja heidän elämänlaadullaan on vahva merkitys. Ikääntyneitä autetaan arjessa, heidän mielipiteensä ovat tärkeitä ja he ovat yhteisöjensä kunniajäseniä. Asumisessa ikääntyneiden tarpeet ja hyvinvointi otetaan laajasti huomioon. Teknologia mahdollistaa sairaanhoidon sairaalapalveluja myöten kotioiloissa. Terveystta hoidetaan nykyisin kuitenkin koko ajan entistä enemmän pelkästään luonnon avulla, mm. metsän parantavilla vaikutuksilla tai tutkituilla luonnosta saatavilla tuotteilla ja lääkkeillä.

Suomen onnistuminen ikääntyneiden hyvinvoinnin lisäämisessä on arvostettua kansainvälisesti. Ekokyliin onkin muuttanut viime vuosina uusia asukkaita enenevässä määrin myös ulkomailta. Suomessa riittää makeaa vettä ja puhtaan ravinnon saanti suoraan luonnosta houkuttaa ikääntyviä ihmisiä hakemaan elämänlaatua Suomesta. Yhteydet kotimaahan jääneisiin läheisiin ja virtuaalivierailut onnistuvat reaali-aikaisesti teknologian avulla.

30-luvulla maaseudulle siirtyneet työikäiset ovat nyt vanhenemassa ja useimmat heistä pitävät elämänlaatuaan niin hyvänä, että haluavat asua lähellä luontoa elämänsä loppuun asti. He kokevat olevansa sekä fyysisesti että henkisesti hyvinvoivia, eivätkä halua luopua luonnonläheisestä elämästä omissa paikallisyhteisöissään.

Osa väestöstä tuntee kaipuuta yhä syvemmälle luontoon. Viime vuosina onkin syntynyt erakkoyhdyskuntia, jotka hylkäävät kylät ja lähtevät yksin tai pieninä yhdyskuntina elämään täysin luonnonmukaisesti. Erityisen paljon tässä joukossa on mukana ikääntyviä ihmisiä, jotka eivät ole enää työelämässä ja voivat hylätä myös teknologian ja sen mahdollistamat yhteydet ulkomaailmaan. Tavoitteena on elää loppuelämä mahdollisimman vähällä kulutuksella luonnon antimien avulla yksinkertaisesti ja kiireettömästi. Heille luonto on uskonnon asemassa. Elämän pituuden sijaan heille on merkitystä elämän laadulla, jonka he ovat löytäneet yhteydestä luontoon.

Pohdintaa

Mahdolliset tulevaisuuden maailmat eivät synny itsestään, vaan voimme vaikuttaa niihin nykyhetken päätöksillä. Tämän vuoksi onkin tärkeää kiinnittää huomiota päätösten pitkän aikavälin seurauksiin ja siihen, että tulevaisuudessa ikääntyneet ihmiset voisivat elää merkityksellistä elämää sekä saada tarvitsemansa palvelut ja tuen siinä vaiheessa, kun niihin on tarvetta.

Väestön ikääntyessä yksi keskeisistä haasteista onkin löytää ratkaisuja, jotka tukevat ikääntyneiden ihmisten hyvinvointia sekä merkityksellisyyden ja osallisuuden kokemuksia. Huomiota on kiinnitettävä myös asumiseen ja elinympäristöön, joiden olisi vastattava elämäntilanteen muutoksiin ja tuettava tarvittaessa palvelujen avulla arjessa selviytymistä.

Tavoitteena olisi oltava se, että seuraavina vuosikymmeninä entistä suurempi osa ikääntyneistä pysyisi mahdollisimman pitkään toimintakykyisinä. Näin on mahdollista säästää raskaista, kallista palveluista ja lisätä ikääntyvien ihmisten hyvinvointia. Vireä vanhuus -skenaario tekee todeksi tätä näkymää tulevaisuuteen. Tällä hetkellä on näkyvissä merkkejä siitä, että samanmielisten yhteenliittymät vahvistuvat, mikä voi pahimmillaan aiheuttaa jyrkkää vastakkain asettelua esimerkiksi oikeudesta niukkoihin resursseihin. Tätä mahdollisuutta olen hahmotellut Näkymätön vanhuus -skenaariossa, jossa vanhat siirretään syrjään muusta yhteiskunnasta ja osallisuus häviää. Luonnollinen vanhuus -skenaario valottaa tulevaisuutta, jossa ihmiset lähtevätkin hakemaan elämänlaatua uudella tavalla esimerkiksi hyvinvointivaikutuksia tarjoavasta luonnosta.

Vuonna 2060 yli 70-vuotiaita ovat nyt parhaassa työiässä olevat ihmiset, joilla on vielä aikaa vaikuttaa omaan vanhenemiseensa. Tähän olisi tarjottava mahdollisuuksia osallistamalla kansalaisia hyvinvointipalvelujen kehittämiseen. Tarvitsemme myös yhteiskunnan panostusta tutkimus- ja kehittämistoimintaan, jotta voimme luoda ikääntyville kustannustehokkaita palveluja, monimuotoistaa asumista, hyödyntää teknologiaa osana ikääntyneiden ihmisten arkea sekä kehittää ja levittää uusia innovaatioita.

Eija Sorvari

Toimitusjohtaja

Miina Sillanpään Säätiö